

කාන්තා හිංසනය වළක්වනු පිණිස බුදුසමයෙන් ලබාගත හැකි පිටුබලය
පිළිබඳ විචාරපූර්වක අධ්‍යයනයක්

පුරුෂ හල්පිටියේ සමිතසිරි හිමි

BUSL/M.Phil/2018/005

බෞද්ධ අධ්‍යයනය පිළිබඳ දර්ශනපති උපාධිය

බෞද්ධ හා පාලි අධ්‍යයන අංශය

ශ්‍රී ලංකා භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය

2020 ඔක්තෝබර්

**කාන්තා හිංසනය වළක්වනු පිණිස බුදුසමයෙන් ලබාගත හැකි පිටුබලය පිළිබඳ විචාරපූර්වක
අධ්‍යයනයක්**

මානව වංශකතාවේ සුවිශේෂ පැතිකඩක් නියෝජනය කරන කාන්තාව නැමති ප්‍රස්තුතය මානව සම්භවයේ සිට පැහැදිලි සමාජ භූමිකාවක් නිරූපණය කරයි. ඒ අතර විවිධ යුගයන්හි දේශපාලනික, ආර්ථික, සංස්කෘතික සහ සමාජික යන අංශයන්හි බලපෑම පදනම් කොට ගනිමින් කාන්තාවට හිමි වූ වරප්‍රසාද අයිතිවාසිකම් පමණක් නොව භූමිකාව, අපේක්‍ෂාව, වගකීම්, සීමාවන් සහ අවස්ථාවන් සියල්ල යහපත් අයහපත් ආකාරයෙන් සමාජගතව ක්‍රියාත්මක වන්නට වූ බව ඉතිහාසය සාක්‍ෂ්‍ය දරයි. මෙහි කිසිදු වෙනසක් වර්තමාන යුගය තුළ ද විද්‍යාමාන නොවන බව පැහැදිලි වෙයි. ස්ත්‍රී-පුරුෂ සමාජ භාවය ජීවවිද්‍යාත්මක වශයෙන් විවිධත්වයක් දරන නමුදු ඊට අමතරව කිසිදු වෙනසක් විද්‍යාමාන නොවන බව පැවසීම සාධාරණ ය. එම නිසා කාන්තාවට පුරුෂයා ද පුරුෂයාට කාන්තාව ද පරයා නැගී සිටිය නොහැකි බව ඇතැම් විද්වතුන්ගේ මතයයි. කෙසේ වෙතත් ඇත අතීතයේ සිට වර්තමානය දක්වා කාන්තාවට සර්වසාධාරණ ක්‍රියා පිළිවෙතක් හිමි නොවූ බව දැකගත හැකි ය. කාන්තාව යනු පති භක්තියෙන් යුතු පුරුෂාධිපත්‍යය යටතේ ජීවත් විය යුතු තැනැත්තියක් බව ඇතැම් සමාජ පසුබිම් තුළ පිළිගෙන ඇති බව ද දක්නා ලැබේ. කාන්තාව පිළිබඳ අධ්‍යයන සහ පර්යේෂණ විශාල ප්‍රමාණයක් විද්‍යාමාන වෙතත් කාන්තා හිංසනය පිළිබඳ සෘජුවම බොදු ඇසින් දැකීමට සමත් වී ඇති පර්යේෂණ දුර්ලභ ය. මෙහිදී එම අඩුව පූර්ණය කරමින් කාන්තා හිංසනය පිටුදැකීම පිණිස බෞද්ධ ඉගැන්වීම්වල උපයෝගීතාවයක් පවතින්නේ ද? යන්න සොයා බැලීම පර්යේෂණ ගැටලුව ලෙස යොදා ගැනේ. බෞද්ධ දර්ශනයට අනුව කාන්තාව පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීම් සහ අර්ථකථන අධ්‍යයනය උපයෝගීකර ගනිමින් පූර්වෝක්ත ගැටලුවට විසඳුම් සෙවීම මෙහි මූලික අරමුණයි. ඊට අමතරව ආගමික, දාර්ශනික, සමාජ හා මානවවිද්‍යාත්මක ස්ථාවරය අවබෝධකර ගැනීම සහ සමාජ කාර්යභාරය පෙන්වා දීම තවත් අරමුණකි. ප්‍රස්තුතයට උචිත පරිදි පිටකාගත ධර්ම විචරණයන් හා තදනුබද්ධ අටුවා ග්‍රන්ථ ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය ලෙස ද මෙම විෂය ක්‍ෂේත්‍රයට අයත් වියතැන් විසින් රචිත ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථ, පර්යේෂණ ලිපි සඟරා හා විශ්වකෝෂ ද්විතීක මූලාශ්‍ර ලෙස යොදා ගනු ලැබේ. බුදුදහම තුළ පුද්ගල මනස ගුණ දහමින් පෝෂණය කිරීම තුළ සමාජයේ කුමන ආකාරයක හෝ හිංසනයකට ලක්වන කාන්තාව මවක මෙන්, බිරිඳක් මෙන්, දියණියක මෙන් සදාචාරාත්මක මනසකින් දැකීමට අවැසි මග පෙන්වයි. ඒ සඳහා අවැසි මාර්ගෝපදේශයන් බුද්ධ ධර්මය තුළ මැනවින් සංග්‍රහ වී ඇති ආකාරය පෙළ දහම පරිශීලනය තුළින් විද්‍යාමාන වේ. බුදුදහම පෙන්වා දෙන පාර ප්‍රාජ්නිය වන නිර්වාණාධිගමය තුළ සර්වාකාර හිංසාවන්ගේ නිමාව, සුවය, සැනසීම, විමුක්තිය ප්‍රායෝගිකව අත් දැකිය හැකි බව මූලික බෞද්ධ ඉගැන්වීම් තුළින් පසක් වේ. රාජ්‍ය අංශය මගින් කාන්තා අයිතිවාසිකම් තහවුරු කිරීම හා හිංසනය පිටු දැකීම සඳහා ක්‍රියා කළත් රාජ්‍ය නොවන අංශ තුළින් මහජන විඥානය අවධි කිරීම හා ක්‍රියාකාරී වැඩසටහන් දියත් කළත් කාන්තාවන් කෙරෙහි වන හිංසනය අහෝසි කිරීම හා අවම කිරීමෙහි ලා කළ දායකත්වය පිළිබඳ සතුටුදායක ප්‍රතිඵල දක්නට නොලැබේ. ඓතිහාසික සමාජ සන්දර්භය සමග තුලනාත්මකව විග්‍රහ කරන විට මෑතකාලීනව කාන්තාවන් කෙරෙහි එල්ලවන හිංසන

ක්‍රියාවන් පවතින සමාජ, ආර්ථික හා සංස්කෘතික හේතූන් තුළින් උද්ගත වූවක් බව පෙනේ. ඉතා ශිෂ්‍යයන් ගෝලීයකරණයට පත්වීමේ ක්‍රියාවලියේ සමස්ත ප්‍රතිඵලය ලෙස ඇතිවන පාරිභෝගික සමාජය තුළ කාන්තාවන් ද විවිධ මට්ටම් තුළින් පීඩනයට ලක් වී ඇති බව පෙනේ. ගෘහය තුළ මෙන් ම පුළුල් සමාජය තුළ ද මෙම තත්ත්වය දැකිය හැකි ය. ඇතැම් සමාජයන්හි කාන්තාව හිංසාවට ලක් වන්නේ කාන්තාවන් තුළ ඇති සමහර ආකල්පයන් නිසා මිස සමාජ බලපෑමක් නිසා නොවන බව හඳුනාගත හැකි ය. ඔවුහු තමා වෙත එල්ලවන හිංසන ක්‍රියා තමන්ගේ උරුමය හෝ ඉරණම වශයෙන් කල්පනා කරන ස්වභාවයක් ඇතැම් සමාජ ක්‍රියාකාරීත්වයන් තුළ දැකගත හැකි ය. එය ම ඔවුන් වෙත හිංසනයන් මෙන් ම පීඩාවන් ද එල්ල වීමේ හේතුවක් ලෙස හඳුනාගත හැකිව තිබේ. සමාජය වෙත බලපෑම් කළ හැකි රැකියාවන්වල කාන්තාවන්ගේ සහභාගීත්වය අඩු බවක් දක්නට ලැබේ. තාක්ෂණික හා ඉංජිනේරු සේවාවන්වල පමණක් නොව සමාජය කෙරෙහි බලපෑම් කළ හැකි තාක්ෂණික හා විද්‍යා පීඨවල විශ්වවිද්‍යාල ආචාර්ය මණ්ඩලයේ කාන්තාවන්ගේ සහභාගීත්වය අඩු වීම ද කාන්තා හිමිකම් ලබාගැනීමේ ක්‍රියාවලිය කෙරෙහි සෘජුව බලපාන බවක් ද දක්නට ලැබේ. කාන්තාවන් ගෘහයෙන් පිටත ආදායම් ඉපයීමේ කටයුතුවලට වැඩි වැඩියෙන් සම්බන්ධ වීමත් සමග ඇය කෙරෙහි ඇති බාහිර සමාජ පීඩනයෙහි වර්ධනයක් ද දක්නට ලැබේ. කාන්තාවන් රැකියා ස්ථානවල හිංසනයට ලක් වීම මේ යටතේ දැකිය හැකි මූලික ලක්ෂණයකි. කාන්තාවන් සමාජානුයෝජන ක්‍රියාවලියේ සිට ම පුළුල් සමාජ සම්බන්ධතා තුළින් ඇත් කොට තබන ලද සමාජ පසුබිමක් තුළ ඇයට ස්වාධීනව නැගී සිටීමට හෝ ක්‍රියා කිරීමට සමාජ ව්‍යුහය තුළින් ඉඩ නොලැබීමක් සමහර සමාජ පසුබිම් ඇසුරෙන් හඳුනාගත හැකි ය. කාන්තාවන් සම්බන්ධ සමාජයීය වශයෙන් අයිතිවාසිකම් අසමාන ලෙස හිමිව ඇති තවත් ක්ෂේත්‍රයක් ලෙස සේවා නියුක්තිය පෙන්වා දිය හැකි ය. මිනිසාගේ මූලික අවශ්‍යතාවයන් අතර ආර්ථික සාධකය ඉතා වැදගත් ය. එය පුද්ගලයාගේ බලය, තීරණ ගැනීමේ හැකියාව, සිය ජීවිතය භෞතික වශයෙන් වර්ධනය කර ගැනීම, ස්වාධීනත්වය හා සමාන අවස්ථාවන් භුක්ති විඳීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය ය. සමාජයේ සම්පත් පුරුෂාධිපත්‍යයට අයත් වීමත් සමග කාන්තාවන්ට සම්පත්වල අයිතිය නොමැති වීමත් නිසා ඔවුන් බෙලහිත තත්ත්වය පත් වූවා මෙන් ම ඒ තුළින් ඇය පුරුෂයා මත යැපෙන තත්ත්වයක් ද විද්‍යමාන වේ. කාන්තාව සහ පුරුෂයා යනුවෙන් ජීවත් වර්ග කිරීමට වඩා ඔවුන් සංස්කෘතික වෙනස්කම් අනුව වර්ග කිරීම වඩා යුක්ති සහගත වන බව හඳුනාගත හැකිව තිබේ. අප දුටු ඇතැම් මනෝවිද්‍යාත්මක වෙනස්කම් වලට වඩා ඉතා පැහැදිලිව ම සංස්කෘතික පසුබිමක් තිබීමෙන් අපගේ මතයේ අව්‍යජ බව තවදුරටත් තහවුරු වේ. කාන්තාව දෙස ද්වේෂ සහගතව බැලීම කෙරෙහි බලපානු ලබන සාධකයක් ලෙස ඇතැම් ආගම් තුළ දක්නට ලැබෙන ඊශ්වර නිර්මාණවාදය පෙන්වා දිය හැකි ය. මැවුම්කාර දෙවියෙකු සාදා ගත් විට එ මගින් ම බලය ධුරාවලි ගත වේ. දෙවියාට පසු මිනිසා ද එයටත් පසු ගැහැණිය යන ආදී ලෙස පද්ධතිකරණය කරන්නේ ම දේව නිර්මාණවාදය යි. සමාජයේ කාන්තාව යටපත් කිරීමට බලපානු ලබන දේශපාලනික, ආර්ථික, සමාජයීය, ආගමික, අධිකරණයම හා අධ්‍යාපනික යන සියලු ක්ෂේත්‍රයන් තුළ ම පෙරදිග කාන්තාවගේ දායකත්වය දැකිය හැකි ය. ඇතැම් තැනක සම තැන ද තවත් සමහර තැනක මුල් තැන ද ඇය හිමිකර ගත් බව දක්නට ලැබේ.

ආගම කාන්තාව සම්බන්ධයෙන් සර්වාකාර අසුභවාදී දෘෂ්ටියක් ඉදිරිපත් නොකළ බව දක්නට ලැබේ. "ආගම තුළ කාන්තාවට බලවත් අසාධාරණයක් සිදු වී ඇත". යන මතය මිත්‍යාවක් සේ සැලකිය හැකි ය. අප කාන්තාව ගැන විමසූ ආකාරයට ම පුරුෂයා ගැන ද විමසුව හොත් ඔහු ද ආගම තුළ බොහෝ උච්චාවචනයන්ට පත් වූ කෙනෙකු බව පෙන්වා දිය හැකි ය. එම නිසා ආගම කිසියෙක් සැලසුම් සහගත අසාධාරණයක් කාන්තාවට සිදු කොට නැති බවත් කිසියම් ම හෝ අසාධාරණයක් වූයේ යැයි අප දකින්නේ සංස්කෘතික පරිසරය තුළ බවත් පෙන්වා දිය හැකි ය. සෑම කාන්තාවක් කෙරෙහි ම මව යන මානුෂික පදනමෙන් බැලීම කාන්තා හිංසනය වළක්වා ගැනීමේත් ඇයගේ ගෞරවය සුරක්ෂිත කිරීමේත් ප්‍රායෝගික ක්‍රමවේදයක් ලෙස බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ඇසුරින් දැකගත හැකි ය. අපරාධ හා කාන්තා හිංසනය පාලනය හා නිවාරණය සම්බන්ධ වඩාත් යෝග්‍ය මෙන් ම ප්‍රායෝගික ක්‍රමවේදයක් ලෙස මුල් බුදුසමයට අදාළ ප්‍රධාන බෞද්ධ ඉගැන්වීම් යොදා ගත හැකි බව හඳුනාගත හැකි ය. තුන් කල් දක්නා නුවණින් යුතුව දේශිත බුද්ධ දේශනාවන්ගේ මූලික ඉගැන්වීම්වල අන්තර්ගත දාර්ශනික අගයන් සමාජ තලයේ වූ විවිධ ගැටලු නිරාකරණයට මේ අනුව යොදාගත හැකි ය. නිවන් දැකීම අරමුණු කරගත් සත්‍ය ගවේෂී බුද්ධ දේශනා ඒ සඳහා පමණක් නොව සමාජයේ මෙන් ම පුද්ගල දිවියේ විවිධ අවස්ථාවන්ට යොදාගත හැකි විම බුදු දහමට ම අනන්‍ය වූ ලක්ෂණයක් බව පෙනේ. ඒ අනුව වතුරාර්ය සත්‍යය, පටිච්චසමුප්පාදය, මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව වැනි මූලික බෞද්ධ සංකල්ප කාන්තා හිංසනය දුර්ලිමේ බුදු දහම අනුදන් ප්‍රායෝගික ක්‍රියාමාර්ග ලෙස හඳුනාගත හැකි ය. බෞද්ධ ඉගැන්වීම් අතර දක්නට ලැබෙන විශ්වමෙත්‍රී සංකල්පය, අත්තුපනායික ධර්මපරියාය, බෞද්ධ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂණය, අන්තරාවලෝකනය හා පුනරාවලෝකනය, මිනිස් මනස පිළිබඳ බෞද්ධ විග්‍රහය ආත්මාවබෝධය තුළ අපරාධ හා හිංසන ක්‍රියා පාලනය, බෞද්ධ කර්ම සංකල්පය, ලෝක විභාගය, සතර සංග්‍රහ වස්තු, සතර බ්‍රහ්ම විහරණය වැනි සංකල්ප කාන්තා හිංසනය පිටු දැකිය හැකි ප්‍රායෝගික ඉගැන්වීම් ලෙස දැක ගත හැකි ය. බුදු දහම ලෝකෝත්තර පදනමකින් යුතු දහමක් හෙයින් ලෝකික පදනම ඉක්ම වූ හිංසා හා අපරාධ පාලනය පිළිබඳ සාකච්ඡා කොට ඇත. අපරාධ හා හිංසනයන් නිවාරණය විෂයෙහි වඩාත් යෝග්‍ය ක්‍රමය ලෙස බුදු දහම නිර්දේශ කරනු ලබන්නේ සියලු කෙලෙස් නැසීම ය. සියලු කෙලෙස් නැසූ කළ අපරාධ හා හිංසාවන් සිදුවීමට උපකාරීවන ආධාරකයන් සම්පූර්ණයෙන් ම ඉවත්ව යයි. එමගින් අපරාධ විරහිත හිංසා විරහිත නිවන නම් වූ උතුම් ක්ෂේම භූමියට පුද්ගලයා පැමිණෙයි. මේ අනුව කාන්තා හිංසනය පිටු දැකීමේ ප්‍රායෝගික ක්‍රමවේදය ලෙස නිර්වාණ මාර්ගයට යොමු වීමේ ආධ්‍යාත්මික පිළිවෙත වන බව පැහැදිලිව දක්නට ලැබේ.

පටුන

	පිටුව
අපේක්ෂකයාගේ ප්‍රකාශය	I
සාරසංකේෂපය	II - IV
උපකාරානුස්මෘති	V - VI
පටුන	VII - X
වගු පිළිවෙළ	XI
හැඳින්වීම	1 - 22
පළමුවන පරිච්ඡේදය	
ස්ත්‍රී-පුරුෂ සමාජ භාවය පිළිබඳ නූතන දෘෂ්ටිකෝණය	23 - 105
1.1. ස්ත්‍රී-පුරුෂ සමාජ භාවය	23 - 27
1.2.1. ලිංග භේදය	27 - 31
1.2.2. නපුංසක භාවය	31 - 32
1.3. ලිංගිකත්වයේ කාර්යභාරය	32 - 35
1.4.1. කාන්තාවට එරෙහි හිංසනය	35 - 45
1.4.2. ස්ත්‍රී දූෂණය	45 - 53
1.4.3. ගෘහස්ථ ප්‍රචණ්ඩත්වය	53 - 55
1.4.4. රැකියා ස්ථානයෙහි සිදුවන හිංසන ක්‍රියා	56 - 59
1.4.5. කාන්තාව හා දේශපාලනය	59 - 64

1.4.6. වෙළඳ දැන්වීම් ආශ්‍රිතව ගොඩනැගෙන කාන්තා ප්‍රතිරූපය	64 - 66
1.4.7. කාන්තාව හා සේවා නියුක්තිය	66 - 83
1.5. මනෝ විද්‍යාත්මක මත සහ කාන්තාව	83 - 105

දෙවන පරිච්ඡේදය

ප්‍රාග් බෞද්ධ භාරතීය කාන්තාව හා සමාජ ආකල්පය 106 - 149

2.1. ඉන්ද්‍රනිමිත ශිෂ්ටාචාරය තුළ කාන්තාවන්ගේ භූමිකාව	107 - 113
2.2. වෛදික යුගයේ කාන්තාවන්ගේ භූමිකාව හා සමාජ තත්ත්වය	113 - 117
2.3. බ්‍රාහ්මණ යුගය තුළ කාන්තාවන්ගේ භූමිකාව හා සමාජ ආකල්පය	117 - 132
2.4. ශ්‍රමණ සම්ප්‍රදාය තුළ කාන්තාවන්ගේ භූමිකාව හා සමාජ ආකල්පය	132 - 149

තෙවන පරිච්ඡේදය

ආගම, දර්ශනය හා කාන්තාව 150 - 205

3.1. කාන්තාව පිළිබඳ ඉස්ලාම් ආගමික මතය	150 - 162
3.2. කාන්තාව පිළිබඳ ක්‍රිස්තියානි ආගමික සංකල්පය	162 - 182
3.3. ඇත පෙරදිග චින්තනය තුළ කාන්තාවන්ගේ භූමිකාව	182 - 182
3.3.1. සාම්ප්‍රදායික චීන සංකල්ප තුළ කාන්තාව	182 - 185
3.4. ඉපැරණි ජපන් ආගමික සංකල්පය තුළ කාන්තාවන්ගේ භූමිකාව	185 - 187
3.5. මහායාන බුදුසමය තුළ කාන්තාවන්ගේ භූමිකාව	187 - 205

සිව්වන පරිච්ඡේදය

ස්ත්‍රී-පුරුෂ සමාජ භාවය පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පය හා එමගින් කාන්තා හිංසනය පිටුදකින ආකාරය	206 - 365
4.1.1. මුල් බුදුසමය හා කාන්තාව	206 - 206
4.1.2 පරමාර්ථ සත්‍ය තුළ කාන්තාවක් සිටී ද?	206 - 208
4.1.3 ලෝක විභාගය තුළ ස්ත්‍රී-පුරුෂ භාවයේ වැදගත්කමක් පවතින්නේ ද?	208 - 210
4.1.4. බෞද්ධ කර්ම සංකල්පය තුළ කාන්තාව	210 - 213
4.2.1. බෞද්ධ භික්ෂුණී ශාසනයෙහි ආරම්භය	213 - 221
4.2.2. භික්ෂුණීන් උදෙසා අනුදන් අෂ්ටගරුධර්ම සංකල්පය.	221 - 229
4.3. ටේරි ගාථා තුළින් නිරූපණය වන කාන්තාව හා කාන්තා විමුක්තිය	229 - 246
4.4. බුදුසමය තුළ කාන්තාවගේ ප්‍රඥාවට හිමි ගෞරවය	246 - 250
4.5. ස්ත්‍රී-පුරුෂ සමාජ භාවය හා සමාජ ජීවිතය පිළිබඳ බෞද්ධ විග්‍රහය	250 - 254
4.6. ගෘහස්ථ ජීවිතය තුළ කාන්තාවගේ භූමිකාව	254 - 264
4.6.1. මාතෘත්වය හා බුදුදහම	265 - 269
4.6.2. ගබ්බපාටිභාරිය හෙවත් ගැබ් පෙළහර	269 - 270
4.6.3. මාතෘත්වයේ උත්තරීතර බව හා දාරක වර්ධනය	270 - 271
4.6.4. මව හා දරුවා අතර ඇති මනෝවිද්‍යාත්මක සම්බන්ධය	272 - 273
4.7. බුද්ධකාලීන සමාජයේ කාන්තාවගේ ක්‍රියාකාරීත්වය	273 - 278
4.8. කාන්තාවට එරෙහි හිංසනය හා බෞද්ධ සදාචාරය	278 - 293
4.9. ජාතක කතාවේ නිරූපිත කාන්තාව	293 - 307

4.10. කාන්තා හිංසනය පිටුදැකින ධර්ම ඉගැන්වීම්හි උපයෝගීතාවය පැස්වසිල ප්‍රතිපදාව හා පෞරුෂ වර්ධනය	307 - 312
4.10.1. බෞද්ධ විශ්ව මෛත්‍රීය සංකල්පයේ භාවිතය	312 - 316
4.10.2. අත්තුපනායික ධර්ම පරියාය ක්‍රියාත්මක කිරීම	316 - 317
4.10.3. බෞද්ධ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂණ, අන්තරාවලෝකන හා පුනරාවලෝකනය	317 - 320
4.10.4. මිනිස් මනස පිළිබඳ බෞද්ධ විග්‍රහයෙහි උපයෝගීතාවය	320 - 325
4.10.5. ආත්මාවබෝධය තුළ අපරාධ හා හිංසන ක්‍රියා පාලනය පිළිබඳ බෞද්ධ පිළිවෙතෙහි උපයෝගීතාවය	325 - 331
4.10.6. මූලික බෞද්ධ ඉගැන්වීම් හා න්‍යායන්හි උපයෝගීතාවය	331 - 365
නිගමනය	366 - 369
ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ හා ලිපි නාමාවලිය	370 - 382